

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบการรับรู้ในพฤติกรรมการพัฒนาระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนกับพ่อแม่/ผู้ปกครองและครู โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางจิตวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่น และการศึกษาค้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์และแนวทางในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นจาก (1) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 และฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2) แนวทางในการพัฒนาเด็กวัยรุ่น โดยคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา อบรม และดูแลเด็กวัยรุ่น กุมภาพันธ์ 2535 และ (3) หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 7 ด้านคือ

1. การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
2. การส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง
3. การปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
4. การส่งเสริมสุขภาพจิต
5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
6. การส่งเสริมทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริต
7. การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั้งหมดและทำการเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติทั้ง 7 ด้านเพื่อจะทำให้ทราบว่าจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาตามหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช

2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ต้องการพัฒนาเด็กในด้านไต่บ้าง และเด็กจะได้รับการพัฒนาผ่านทางจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาไต่ไต่บ้าง อีกทั้งผลที่ได้จากส่วนนี้ยังสามารถสรุปได้อีกว่าครูผู้สอนรายวิชาไต่ไต่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนรายวิชานั้นๆ ในขั้นตอนต่อไป

โดยจากการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (ดูได้จากบทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า 29-39) สามารถสรุปและนำเสนอในรูปตารางเพื่อแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนรายวิชาไต่ไต่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชาที่กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติ

	1. ร่างกาย	2.สติปัญญา	3.จริยธรรม	4.สุขภาพจิต	5.สังคม	6.อาชีพ	7.สิ่งแวดล้อม	รวม
ภาษาไทย		✓						1
ภาษาต่างประเทศ		✓						1
วิทยาศาสตร์	✓	✓	✓				✓	4*
คณิตศาสตร์		✓						1
สังคมศึกษา		✓	✓		✓		✓	4*
พลานามัย	✓	✓	✓	✓				4*
ศิลปศึกษา		✓		✓				2
การงาน		✓	✓			✓		3
อาชีพ		✓				✓		2

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและพลานามัย มีบทบาทสำคัญในการที่จะพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นมากที่สุดนอกเหนือไปจากครูผู้สอนรายวิชาอื่นๆ เนื่องจากเมื่อนักเรียนได้เรียนรายวิชาดังกล่าวแล้วจะให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการจะพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นขณะอยู่ที่โรงเรียนต้องอาศัยครูที่มีความใกล้ชิด มีความเข้าใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กมาช่วยในการพัฒนาด้วย นั่นก็คือ ครูประจำชั้นและครูแนะแนว ดังนั้นเพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเก็บข้อมูลกับครู 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ 2) ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา 3) ครูผู้สอนวิชาพลานามัย 4) ครูประจำชั้น และ 5) ครูแนะแนว ทั้งการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการตอบแบบสอบถาม เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด ชัดเจนและตรงตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นมากที่สุด

3. เก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ได้แก่ พ่อแม่/ผู้ปกครองและกลุ่มครูเท่านั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นโดยตรง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ลึกซึ้งและครอบคลุมทุกแง่มุมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยพ่อแม่/ผู้ปกครองและครูปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติทั้ง 7 ด้านที่ได้มาจัดทำเป็นแนวคำถาม เพื่อใช้เป็นประเด็นในการเก็บข้อมูล โดยคำถามจะต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะของเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่จะต้องพัฒนา

3.1 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครองและกลุ่มครู ทำการสนทนากลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 3 กลุ่ม และสนทนากลุ่มครู จำนวน 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มที่นำมาสนทนา ต้องมีลักษณะที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และมีกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-7 คน ประกอบด้วย

(1) กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและคอยดูแลเด็กวัยรุ่นตอนต้นมากที่สุด และต้องการพัฒนาให้ลูกของตนเองเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพ เกณฑ์การเลือกพิจารณาจาก เป็นบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองที่มีบุตรได้รับการพัฒนาตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อให้อาจารย์ฝ่ายแนะแนวคัดเลือกเด็กที่ได้รับการพัฒนาในแต่ละด้านตามคุณลักษณะของเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่จะต้องพัฒนาตามผู้วิจัยได้ศึกษา และกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ด้านละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

(2) กลุ่มครู เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด คอยดูแลเด็กวัยรุ่นตอนต้นขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียน และมีแนวโน้มที่ต้องการจะพัฒนานักเรียนของตนเองให้เป็นคนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพ เกณฑ์การเลือกพิจารณาจาก เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนวิทยาศาสตร์/ สังคมศึกษา/ พละนาฏย/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6-7 คน

3.2 การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และแนวทางในการพัฒนาเด็กวัยรุ่น โดยคำถามจะต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะของเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่จะต้องพัฒนา มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำการเลือกโรงเรียนในการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มด้วยวิธีเจาะจงจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในสภาพรวมจากระดับล่างจนถึงระดับบน โดยพิจารณาจากอาชีพของบิดา/มารดาหรือผู้ปกครอง, รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนและการศึกษาสูงสุด

ของบิดา/มารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนนันทวีวิทยา โรงเรียนสารวิทยา และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

3.2.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยจากภาคทวิชาวิจัยการศึกษาถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม

3.2.3 ผู้วิจัยติดต่ออาจารย์ฝ่ายแนะแนวเพื่อขอความช่วยเหลือให้อาจารย์ฝ่ายแนะแนวคัดเลือกเด็กที่ได้รับการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างน้อยด้านละ 2 คน โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกมาจากคุณลักษณะของเด็กที่จะต้องพัฒนา เพื่อใช้คัดเลือกพ่อแม่/ผู้ปกครองของเด็กต่อไป

3.2.4 ทำการสนทนากลุ่ม 6 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน โดยเป็นบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อาจารย์ฝ่ายแนะแนวคัดเลือกมาให้ ด้านละ 1 คน และยินยอมที่จะให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครองระหว่างวันที่ 19 ถึง 20 มกราคม 2545

(2) กลุ่มครู จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน โดยเป็นครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์/สังคมศึกษา/พลานามัย/ครูประจำชั้น/ครูแนะแนว ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 5 ปี ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มครูระหว่างวันที่ 30 มกราคม ถึง 6 กุมภาพันธ์ 2545

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทั้ง 6 กลุ่มมาสังเคราะห์ความเห็นพร้อมตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติในแต่ละด้านทั้ง 7 ด้าน แล้วจึงนำไปสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูลกลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครองและครู เพื่อนำมาสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 3 ชุด ได้แก่

(1) แบบสอบถาม “การพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครองปฏิบัติ” วัตถุประสงค์ คือ ต้องการตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่พ่อแม่/ผู้ปกครองปฏิบัติ และพฤติกรรมการปฏิบัติของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ข้อคำถามในแบบสอบถามได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเช็ครายการ (Check list) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ซึ่งมี 2

รายการ คือ ใช่ กับ ไม่ใช่ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ ถ้าตอบ ใช่ ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบ ไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน จำนวน 70 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 70 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ

4	หมายถึง	ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น เกือบทุกครั้ง คือ คิดเป็น 80-100 % เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 8-10 ครั้ง
3	หมายถึง	ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น หลายครั้ง คือ คิดเป็น 60-79 % เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 6-7 ครั้ง
2	หมายถึง	ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น ทำบ้างไม่ทำบ้าง คือ คิดเป็น 40-59 % เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง
1	หมายถึง	ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น น้อยครั้ง คือ คิดเป็น 10-39 % เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 1-3 ครั้ง
0	หมายถึง	ท่านไม่ได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นเลย กล่าวคือ เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องปฏิบัติตามข้อคำถามแล้วท่านไม่เคยทำเลย

(2) แบบสอบถาม “การพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สำหรับครูปฏิบัติ” วัตถุประสงค์ คือ ต้องการตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่ครูปฏิบัติ และพฤติกรรมตามข้อคำถามในแบบสอบถามได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเช็ครายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ซึ่งมี 2 รายการ คือ ใช่ กับ ไม่ใช่ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ ถ้าตอบ ใช่ ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบ ไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน จำนวน 108 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 108 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ

- 4 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น เกือบทุกครั้ง คือ คิดเป็น 80-100 %
เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 8-10 ครั้ง
- 3 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น หลายครั้ง คือ คิดเป็น 60-79 %
เมื่อเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 6-7 ครั้ง
- 2 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น ทำบ้างไม่ทำบ้าง คือ คิดเป็น 40-59 %
เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง
- 1 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้น น้อยครั้ง คือ คิดเป็น 10-39 %
เมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้ปฏิบัติ 1-3 ครั้ง
- 0 หมายถึง ท่านไม่ได้ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นเลย กล่าวคือ
เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องปฏิบัติตามข้อคำถามแล้วท่านไม่เคยทำเลย

(3) แบบสอบถาม “การพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการพัฒนาที่นักเรียนได้รับ” เพื่อศึกษาการรับรู้ในพฤติกรรมการพัฒนา ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนกับพ่อแม่/ผู้ปกครองและครู โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มีรูปแบบเหมือนกัน ต่างกันที่ผู้ปฏิบัติ โดย ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมที่พ่อแม่/ผู้ปกครองปฏิบัติ และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ

- 4 หมายถึง ท่านได้รับการปฏิบัติจาก (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ตามข้อคำถามนั้น เกือบทุกครั้ง คือ คิดเป็น 80-100 % หรือเมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้รับการปฏิบัติ 8-10 ครั้ง
- 3 หมายถึง ท่านได้รับการปฏิบัติจาก (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ตามข้อคำถามนั้น หลายครั้ง คือ คิดเป็น 60-79 % หรือเมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้รับการปฏิบัติ 6-7 ครั้ง
- 2 หมายถึง ท่านได้รับการปฏิบัติจาก (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ตามข้อคำถามนั้น ทำบ้างไม่ทำบ้าง คือ คิดเป็น 40-59 % หรือเมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้รับการปฏิบัติ 4-5 ครั้ง
- 1 หมายถึง ท่านได้รับการปฏิบัติจาก (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ตามข้อคำถามนั้น น้อยครั้ง คือ คิดเป็น 10-39 % หรือเมื่อมีเหตุการณ์ 10 ครั้ง ท่านได้รับการปฏิบัติ 1-3 ครั้ง
- 0 หมายถึง ท่านไม่ได้รับการปฏิบัติจาก (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ตามข้อคำถามนั้นเลย
เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องปฏิบัติตามข้อคำถามแล้ว (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ไม่เคยทำเลย

ตารางที่ 4 โครงสร้างแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติ	ตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น (ข้อ)		พฤติกรรมการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น (ข้อ)			
	พ่อแม่/ผู้ปกครอง	ครู	พ่อแม่/ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน	
					พ่อแม่/ผู้ปกครอง	ครู
1.ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย	22	35	22	35	22	35
2.ด้านการส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง	12	25	12	25	12	25
3.ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	8	10	8	10	8	10
4.ด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต	9	12	9	12	9	12
5.ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน	6	8	6	8	6	8
6.ด้านการส่งเสริมทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริต	6	8	6	8	6	8
7.ด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	7	10	7	10	7	10
รวม	70	108	70	108	70	108

2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจน และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์

3. ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งไม่ใช่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย เพื่อนำมาทดลองใช้แบบสอบถาม "การพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สำหรับ (พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู) ปฏิบัติ" โดยชุดที่ 1 พ่อแม่/ผู้ปกครองปฏิบัติ ทดลองใช้กับพ่อแม่/ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 10 ท่าน และชุดที่ 2 ครูปฏิบัติ ทดลองใช้กับครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์/ สังคมศึกษา/ พละนาฏย/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว ประเภทวิชาละ 2 ท่าน รวมจำนวน 10 ท่าน และแบบสอบถาม "ระดับพฤติกรรมการพัฒนาที่นักเรียนได้รับ" ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 10 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม และความถูกต้อง เหมาะสมในด้านเนื้อหา ภาษาของข้อคำถามในแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 16 ถึง 30 สิงหาคม 2546 ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 กลุ่ม คือ

(1) เด็กวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคต้น ปีการศึกษา 2545 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

(2) พ่อแม่/ผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคต้น ปีการศึกษา 2545 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

(3) ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์/ สังคมศึกษา/ พละนาฏย/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 กลุ่ม ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น

กลุ่มประชากรเป้าหมายที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 159,601 คน (ข้อมูลจากเอกสารแสดงจำนวนนักเรียนในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2544)

การสุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

1.1 หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยใช้สูตร

$$n = \frac{NZ^2}{4NE^2 + Z^2}$$

n = ขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างในการประมาณค่า P ในกรณีที่มีความแปรปรวนสูงสุด ($P = 0.5$) ด้วยความเชื่อมั่น $(1-\alpha)$ โดยที่ค่าประมาณจะเคลื่อนจากค่าจริงไม่เกิน E

N = จำนวนสมาชิกทั้งหมดในประชากรเป้าหมาย

Z = ค่าจากโค้งปกติ ณ ตำแหน่งที่พื้นที่ใต้โค้งที่หางเท่ากับ $\frac{\alpha}{2}$ ซึ่งค่า $\pm Z$ จะจำกัดพื้นที่ตรงกลางของโค้งปกติให้เป็น $(1-\alpha)$

E = ขนาดของความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้

โดยกำหนดให้ $E = 0.05$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นตอนต้นแล้วได้เท่ากับ 383 คน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล จึงใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นตอนต้นทั้งสิ้น 400 คน

1.2 วิธีการที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ

1.2.1 สุ่มเขตการศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามการแบ่งเขตการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 45 เขตการศึกษา ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 25 ของเขตการศึกษาทั้งหมด ซึ่งจะได้จำนวน 12 เขตการศึกษา

1.2.2 สุ่มโรงเรียนจากเขตการศึกษาทั้ง 12 เขตการศึกษา ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เขตการศึกษาละ 1 โรงเรียน ซึ่งจะได้จำนวน 12 โรงเรียน ดังนี้

(1) เขตพระนคร	ได้แก่	โรงเรียนเบญจมราชาลัย
(2) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	ได้แก่	โรงเรียนเทพศิรินทร์
(3) เขตพญาไท	ได้แก่	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
(4) เขตห้วยขวาง	ได้แก่	โรงเรียนประชากรราษฎร์อุปถัมภ์
(5) เขตภาษีเจริญ	ได้แก่	โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์
(6) เขตดินแดง	ได้แก่	โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
(7) เขตสาทร	ได้แก่	โรงเรียนยานนาวาวิทยาคม
(8) เขตจตุจักร	ได้แก่	โรงเรียนทอวัง
(9) เขตคลองเตย	ได้แก่	โรงเรียนปทุมคงคา
(10) เขตหลักสี่	ได้แก่	โรงเรียนราชวินิตบางเขน
(11) เขตราชเทวี	ได้แก่	โรงเรียนศรีอยุธยา
(12) เขตลาดพร้าว	ได้แก่	โรงเรียนสตรีวิทยา 2 มัธยมศึกษาตอนต้น

1.2.3 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นโดยการเทียบสัดส่วน จากสูตร Proportion allocation ดังนี้

$$\text{opt.}n_H = \left[\frac{n_H}{N} \right] \times n_o$$

opt. n_H = ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น

n_H = จำนวนประชากรในแต่ละระดับชั้น

N = จำนวนประชากรเด็กรุ่นตอนต้น

n_o = ขนาดกลุ่มตัวอย่างเด็กรุ่นตอนต้น

1.2.4 สุ่มห้องเรียนจำนวน 1 ห้องในทุกะดับชั้นด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของแต่ละโรงเรียน

1.2.5 สุ่มนักเรียนในแต่ละห้องด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ดังตาราง

ตารางที่ 5 รายชื่อโรงเรียน จำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ปีการศึกษา 2544

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	ระดับชั้น					
			ม.1		ม.2		ม.3	
			จำนวน นร.	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน นร.	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน นร.	กลุ่มตัวอย่าง
1. เบญจมราชาลัย	1,248	23	391	7	420	8	437	8
2. เทพศิรินทร์	1,847	33	668	12	615	11	564	10
3. สามเสนวิทยาลัย	1,858	34	602	11	601	11	655	12
4. ประชาชนราษฎร์อุปถัมภ์	1,085	20	382	7	414	8	289	5
5. สตรีวัดอัมพรสวรรค์	1,520	28	533	10	491	9	496	9
6. สุรศักดิ์มนตรี	2,559	46	897	16	851	15	811	15
7. ยานนาวาศวศวิทยาคม	1,781	32	662	12	605	11	514	9
8. หอวัง	2,260	41	700	13	779	14	781	14
9. ปทุมคงคา	1,419	26	545	10	438	8	436	8
10.ราชวินิตบางเขน	1,845	33	682	12	573	10	590	11
11.ศรีอยุธยา	1,753	32	663	12	618	11	472	9
12.สตรีวิทยา 2 มัธยมต้น	2,886	52	989	18	960	17	937	17
รวม	22,061	400	7,714	140	7,365	133	6,982	127

2. กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากพ่อแม่/ผู้ปกครองของกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.2.5 จำนวน 400 คน โดยการฝากให้เด็กทุกคนนำไปให้บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองช่วยตอบแบบสอบถาม และให้นำมาส่งคืนที่ครูประจำชั้น ซึ่งผู้วิจัยจะไปรับคืนด้วยตนเองอีกครั้ง

3. กลุ่มครูผู้สอนในโรงเรียน

ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์, วิชาสังคมศึกษา, วิชาพลานามัย, ครูประจำชั้น และครูแนะแนวของห้องเรียนที่ได้จากการสุ่มตามข้อ 1.2.4 จะเป็นกลุ่มตัวอย่างครูที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 180 คน โดยผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้ค่าสถิติต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for window version 10.07 ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติของพ่อแม่/ผู้ปกครองและครู และระดับพฤติกรรมกรรมการพัฒนาที่นักเรียนได้รับ เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัวโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานบรรยายให้ทราบค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.)

2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นโดยพ่อแม่/ผู้ปกครองและครูปฏิบัติ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย, ด้านการส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง, ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์, ด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต, ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน, ด้านการส่งเสริมทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริต และด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ทาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ แล้วจัดเป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) (ดูได้จากภาคผนวก ง)

2.2 สกัดตัวประกอบแบบวิธีองค์ประกอบสำคัญ (Principal Component method, PC) เป็นการผสมเชิงเส้นของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด และหมุนแกนแบบเออบลิค (Oblique Rotation) เพื่อให้องค์ประกอบในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน

2.3 จากการหมุนแกนพิจารณาองค์ประกอบที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้สำหรับการพัฒนาเด็กวัยรุ่นตอนต้นโดยพ่อแม่/ผู้ปกครองและครูปฏิบัติ จากการกำหนดค่าตัวแปร โดยถือเกณฑ์ดังนี้

1) ตัวประกอบแต่ละตัวต้องมีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป (Kaiser, 1963 อ้างถึงใน Norman H.Nie and The other, 1981)

2) ค่าตัวบ่งชี้เดียวในตัวประกอบแต่ละตัวจะต้องมีค่าน้ำหนักบนองค์ประกอบ (Factor Loading) มากกว่าหรือเท่ากับ .45 (Johnstone, 1975)

3) ตัวประกอบแต่ละตัวต้องมีตัวบ่งชี้เดียวที่บรรยายตัวประกอบนั้นๆ ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (ใช้ในการวิจัยครั้งนี้)

2.4 กำหนดชื่อตัวบ่งชี้รวมจากตัวบ่งชี้เดียวที่ประกอบเป็นตัวบ่งชี้รวม โดยพิจารณาจากลักษณะที่ตัวบ่งชี้เดียวเหล่านั้นมุ่งชี้ร่วมกันตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ชื่อตัวบ่งชี้รวมเพียงตัวเดียวสำหรับบ่งชี้สภาพนั้นๆ แทนตัวบ่งชี้เดี่ยวหลายๆ ตัว

2.5 การหาค่าตัวบ่งชี้รวม

การหาค่าตัวบ่งชี้รวมของตัวประกอบที่ได้ในแต่ละด้านโดยใช้สูตร

$$I_j = \sum_{j=1}^n a_j Z_j$$

เมื่อ

- I_j คือ ค่าตัวบ่งชี้รวมตัวที่ j ในแต่ละด้าน
 a_j คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้เดี่ยวตัวที่ j
 n คือ จำนวนตัวบ่งชี้เดี่ยวของตัวบ่งชี้รวม
 Z คือ ค่าคะแนนมาตรฐาน (Standard Score) ของตัวบ่งชี้เดี่ยวตัวที่ j
 คำนวณได้จากสูตร $Z = \frac{X - \bar{X}}{S.D}$

3. วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยการรับรู้ในพฤติกรรมการพัฒนาระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนกับพ่อแม่/ผู้ปกครองและครู ด้วยการทดสอบค่าสถิติที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 คำนวณได้จากสูตร

$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

- โดยที่ x_1 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
 x_2 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
 μ_1 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรกลุ่มที่ 1
 μ_2 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรกลุ่มที่ 2
 S_1 = ความแปรปรวนกลุ่มที่ 1
 S_2 = ความแปรปรวนกลุ่มที่ 2
 n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
 n_2 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2